

Asia

OSA; Komission tiedonanto tehokkaammasta palauttamispolitiikasta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 2.3.2017 tiedonannon ja suositukset takaisinoton ja palautusten tehostamiseksi. Maahanmuutto- raja- ja turvapaikka-asioita käsittelevä strateginen komitea (Scifa) käsitteli tiedonantoa kokouksessaan 14.3.2017. Palautuksista keskustellaan myös oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 27.3.2017.

Suomen kanta

Suomi pitää palauttamispolitiikan toimeenpanon tehostamista erittäin tärkeänä. Komission nyt antama tiedonanto, toimintasuunnitelman päivitys ja suositus viitoittavat tietä. Useita toimenpiteitä on jo otettu käyttöön, mutta paljon lisää tarvitaan. Yhteys ulkosuhteisiin ja yhteistyöhön keskeisten kolmansien maiden kanssa on otettava kattavasti huomioon.

Yhtenä hallitsemattoman maahanmuuton kannustimena on tieto siitä, ettei EU:n järjestelmä, eivätkä jäsenvaltioiden toimet laittomasti maassa oleskelevien palauttamiseksi, ole riittävän tehokkaita. Vaikka palautusten tehostaminen on ollut EU:n keskeinen tavoite muuttoliiketikriisin aikana, palauttamisaste on edelleen hyvin matala. Tämä puute tulee korjata. Keskeinen osa muuttoliikkeen hallintaan liittyviä toimia on laittomasti maassa oleskelevien palauttaminen ihmisoikeuksia ja ihmisarvoa kunnioittaen sekä palautuskiellon periaatetta (nonrefoulement) noudattaen. Viivytyksetön palauttaminen on jäsenvaltioiden vastuulla.

Nyt annettu suositus tehostaa osaltaan paluudirektiivin yhdenmukaista käyttöä koko EU:n alueella. On hyvä, että palauttamiskäsikirja tullaan myös päivittämään lähitulevaisuudessa. Suosituksen ja käsikirjan tulee olla yhteen sovitettu keskenään. Näillä toimin voidaan saavuttaa paremmin yhtenäisiä käytäntöjä, jotka kannustavat ennemmin poistumaan maasta kuin jäämään maahan laittomasti.

Turvapaikkamenettelyn kasvavaan väärinkäyttöön kiinnitetään tiedonannossa voimakkaasti huomiota. Jäsenvaltioiden onkin hyödynnettävä olemassa olevaa EU:n lainsäädäntöä erityisesti nopeiden prosessien osalta perusteettomissa turvapaikkahakemuksissa. Tämä on perusteltua yhtä lailla aidosti suojelun tarpeessa

olevien näkökulmasta. Jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä on lisättävä, jotta prosessit eivät eriydy liikaa. Turvapaikkamenettelyn yleinen uskottavuus on osaltaan kiinni palauttamispolitiikan tehokkuudesta.

Suomi kannattaa vapaaehtoisen paluun edelleen kehittämistä ja siitä tehokkaasti tiedottamista.

Tiedon on kuljettava nykyistä paremmin eri toimivaltaisten viranomaisten välillä, mikä voi edellyttää lainsäädännön tarkastelua kansallisellakin tasolla. Niin EU-tasolla kuin kansallisestikin on varmistuttava siitä, että tarpeelliset tiedot tallennetaan aina rekistereihin, joista toimivaltaiset viranomaiset hakevat tietoa päätösharkinnan tueksi. Tämä on välttämätöntä niin identifioinnin, kuin itse maassa oleskeluun liittyvän päätöksenteonkin kannalta. Käsittelyssä on tällä hetkellä useita ehdotuksia tiedonvaihtoon liittyen. Tiedonannon mukaisesti on hyvä edelleen selvittää uusia mahdollisuuksia tällä alueella.

Jäsenvaltioiden yhteistyön kehittämiseen tarvitaan koordinoitua lähestymistapaa, joka kokoaa eri foorumeilla ja ryhmissä tapahtuvaa työtä. IRMA (Integrated Return Management) on välineenä keskeinen kuten myös FRONTEX:n ja EMN:n kokoukset (EMN-REG). Kontaktipisteiden muodostaminen oleskelulupien peruuttamisen osalta on tärkeä lisä tähän kokonaisuuteen. IRMA-järjestelmää on kehitettävä voimakkaasti. Olennaista on se, että kaikki jäsenvaltiot syöttävät tiedot aktiivisesti kuukausitasolla.

Suomi pitää tärkeänä Euroopan raja- ja merivartiovirastolle (Frontex) annettua velvoitetta palautuksia koskevien puitesopimusten laatimiseksi lentoyhtiöiden kanssa. Reittilennoilla vapaana olevia paikkoja koordinoitulla tavalla palautustarkoituksiin hyödyntämällä voidaan tehostaa EU-maissa kasvussa olevien palautuspäätösten toimeenpanoa. Suomi korostaa, että Frontexin tulisi valmistella puitesopimukset mahdollisimman nopeasti ja informoida jäsenmaita niiden tuomista mahdollisuuksista. On huolehdittava siitä, että Frontex käyttää vahvistettuja toimivaltuuksiaan palautuksissa tehokkaasti, mukaan lukien tietojen kerääminen jäsenvaltioiden palauttamistoiminnasta, palautusoperaatioiden toteuttaminen ja yhteistyö kolmansien maiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta saatavaa rahoitusta tulisi hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti niin vapaaehtoista paluuta koskevan tiedon lisäämisessä ja levittämisessä kuin konkreettisten paluutoimien toteuttamisessa. Kapasiteettia ja asiantuntijuutta paluuhankkeiden hallinnoimisessa tulisi vahvistaa ja paluutoimia koordinoita kaikkien paluutoimijoiden ja palaajien kanssa työskentelevien välillä. Rahaston strategisempi ja tehokkaampi hyödyntäminen tulisi varmistaa laatimalla sekä riittävän yksityiskohtaiset toimeenpano-ohjelmat että riittävän konkreettiset toimenpidesuunnitelmat. Siihen liittyen komission ehdotukset antavat hyvät välineet.

On hyvä, että voimassaolevien EU-takaisinottosopimusten toimeenpano kartoitetaan ja ongelmat arvioidaan. EU:n on pyrittävä palautusten ja takaisinoton edistämiseen erityisesti Somalian ja Irakin kanssa.

Pääasiallinen sisältö

Tiedonannon ja suositusten tavoitteena on merkittävästi parantaa Euroopan unionin alueelta tapahtuvaa palauttamista ja kohentaa palauttamisastetta. Komissio kehottaakin jäsenvaltioita ryhtymään välittömästi suositusten mukaisiin toimenpiteisiin palautusten

tehostamiseksi. Komissio toteaa myös, että palauttamiskäsikirja tullaan päivittämään lähitulevaisuudessa. Tiedonannossa kiinnitetään huomiota turvapaikkamenettelyn kasvavaan väärinkäyttöön. Komissio katsoo, että jäsenvaltioiden tulee käyttää turvapaikkalainsäädännön mahdollisuudet turvapaikkajärjestelmän väärinkäytön lopettamiseksi. Nopea ja tehokas turvapaikkapäätösten ratkaisuprosessi on sekä niiden hakijoiden parhaaksi, jotka tarvitsevat turvapaikkaa, että jäsenvaltioiden hyväksi. Parempi tiedonvaihto on tarpeen turvapaikkaprosessia hoitavien viranomaisten ja palautusviranomaisten kesken. Euroopan turvapaikkajärjestelmän uudistus tulee myös parantamaan turvapaikka- ja palautusjärjestelmien toimivuutta. Komissio toteaa, että laittomien maassa oleskelijoiden tunnistaminen on tehokkaan palautuspolitiikan edellytys, ja suosittaa systemaattista tiedonvaihtoa kansallisten mm. terveys-, koulutus- ja sosiaaliviranomaisten, kuin myös jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin viranomaisten välillä. Paljon tarpeellista tietoa laittomasti maassa oleskelevista kuitenkin puuttuu, koska jäsenvaltioilla ei ole rajamenettelyjä, ja tehdyistä palautuksista ei ole kattavaa tilastointia. Jo olemassa olevien tiedonjakokanavien käyttö tehostaa tiedonvälitystä. Komissio kehottaa jäsenvaltioita käyttämään yhteisiä järjestelmiä, ja huomauttaa, että jäsenvaltioilla on velvollisuus tallentaa asiakirjoja rekistereihin. Komissio myös tekee työtä tiedonvaihtokanavien puutteiden umpeen kuromiseksi.

Komissio toteaa, että palautusdirektiivi asettaa vapaaehtoisen paluun selkeästi toivottavamman kuin pakkopalautuksen. Komissio suosittaa parantamaan tiedon tarjontaa vapaaehtoisen paluun mahdollisuuksista. Paluutukijärjestelmien erilaisuus voi houkutella vastaanottavia valtioita suosimaan korkeammilla tukipaketeilla palaavia, sekä edistää laitonta liikkumista jäsenvaltioiden välillä. Komissio pitääkin tarpeellisena vapaaehtoisen paluun järjestelmien ja paluuta auttavien eriarvoisten tukien yhteensovittamista jäsenvaltioiden välillä sisäisen liikkuvuuden estämiseksi.

Komissio katsoo, että jäsenvaltioiden tulee parantaa palauttamiskykyään tehostamalla viranomaisten välisen tiedonkulun järjestämistä, yhteistyötä ja virtaviivaistamalla kaikki palauttamiseen liittyvät menettelyt. Komissio myös osaltaan kohentaa palautukseen liittyvien kysymysten koordinoitua ja seurantaa.

Komissio toteaa painopistealueeksi takaisinottosopimusten toimeenpanoon liittyvien kysymysten tarkastelun. Komission tavoitteena on saada pikaisesti päätökseen takaisinottosopimusneuvottelut Nigerian, Tunisian ja Jordanian kanssa. Komissio pyrkii neuvottelemaan Marokon ja Algerian kanssa.

Komissio pyrkii yhdessä jäsenvaltioiden kanssa parantamaan käytännön toimenpiteitä kolmansien maiden kanssa sopimalla takaisinoton menettelyistä ja tiedonvaihdesta varmistaen samalla EU:n Perusoikeuskirjan noudattamisen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-jaosto 6 kirjallinen menettely 6.-9.3.2017

EU-suppea jaosto kirjallinen menettely 14.–16.3.2017

Eduskuntakäsittely**Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**

Ei vaikutuksia.

Taloudelliset vaikutukset

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta saatavaa rahoitusta tulisi suunnata konkreettisten palauttamismenojen lisäksi myös mm. paluuhankkeiden tehostamiseen ja kehittämiseen sekä lisätä ja tehostaa vapaaehtoista paluuta koskevan tiedon levitystä kohderyhmälle. Siihen liittyen komission ehdotukset antavat hyvä välineet. Tehtävien rahoituksesta päätetään julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvionvalmistelun yhteydessä ja valtion rahoitus toteutetaan valtionalouden kehysten puitteissa tarvittaessa kohdentamalla määrärahoja uudelleen. Kyseessä on tiedonanto; asian vaikutuksia selvitetään eri toimenpiteiden yhteydessä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

KOM(2017) 200 lopullinen
6943/17 ADD 1
C(2017) 1600 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Amanita Marvin, SM/MMO, p.0295 488 689
Joni Länsivuori SM/PO, p. 0295 488 582
Mikko Simola SM/RO, p. 0295 421 133
Pauliina Eskola SM/KVY, p 0295 488 263.

EUTORI-tunnus

EU/2017/0728

Liitteet KOM(2017) 200 lopullinen
6943/17 ADD 1
C(2017) 1600

Viite

Asiasanat	laiton maahanmuutto, maahanmuutto, maahantulo, turvapaikanhakijat, turvapaikka, muuttoliike
Hoitaa	OM, SM, UM
Tiedoksi	EUE, OKM, STM, TEM, VM, VNK, VTV
